

Een Witte bultzwam met een gele sporee

Hoogschagen, J. 1998. *Trametes gibbosa* with a yellow spore print. *Coolia* 41(2): 101.

Al enige maanden in de afgelopen herfst had ik een begerige blik geslagen op een tweetal hoeden aan een boom in de tuin van mijn buurman. De boom stond er niet zo best bij, wegens taksterfte was de top er al uitgezaagd, maar daarna had hij nog wat gebloeid. Het was een bekende herfstbloeier, genaamd *Prunus subhirtella autumnalis*, en de hoeden waren op de stam op ooghoogte uitgegroeid, blijkbaar een zwakteparasiet.

Begin dit jaar had buurman zijn vonnis gevelde, en de boom werd gerooid, en ik mocht de hoeden in ontvangst nemen. De grootste met een hoeddiameter van 14 cm, een scherpe rand, 4 cm dik, wit met groene algenaanslag, kwam bij mij enige dagen op mijn witte schrijftafel liggen, alvorens ik tijd vond om hem eens nader te onderzoeken. Het bleek onweerlegbaar de Witte bultzwam, *Trametes gibbosa*, te moeten zijn; heel eenvoudig dus, compleet met bult, cilindrische, hyaliene sporen van $5 \times 2 \mu\text{m}$, negatief met Melzers reagens; ook de langgerekte poriën klopten, niets bijzonders dus.

Maar wèl bijzonder was de lichtgele grote vlek op mijn schrijftafel, een duidelijke lichtgele sporee! Volgens Methuen kleur 1A4. Nergens kon ik deze kleur terugvinden, niet in Bon (1988), Jahn (1979), Jülich (1984) en Breitenbach & Kränzlin (1986); hoogstens: sporen hyalien, en meer niet.

Het lijkt mij interessant om bij bijzondere polyporen eens in de tijd van sporuleren, op de kleur van de sporee te gaan letten. Wie weet welke verrassingen ons nog te wachten staan!

Literatuur

- Bon, M. 1988. Champignons d'Europe occidentale. Arthaud.
Breitenbach, J., Kränzlin, F. 1986. Pilze der Schweiz. Band 2. Heterobasidiomycetes, Aphyllophorales, Gastromycetes. Verlag Mykologia, Luzern.
Jahn, H. 1979. Pilze die an Holz wachsen. Busse, Herford.
Jülich, W. 1984. Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. In H. Gams, Kleine Kryptogamenflora Band IIB/1, 1. Teil. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, New York.

Jan Hoogschagen, Arnhem

Een impressie van enige aparte Ascomyceten (en 'instinkers') in het Brestbosch

Helleman, S.B.R. 1998. Some interesting Ascomycetes (and 'look-alikes') in Brabant. *Coolia* 41(2): 101-103.

Laat me eerst even het Brestbosch introduceren: een in percelen aangelegd gemengd bos aan de Noordwestrand van Boxmeer, op de hoger gelegen zandgronden langs de Maasvallei, waarin bij hoge waterstanden van de Maas op verscheidene plaatsen kwel optreedt. Voornamelijk een 'gebruiksbos' voor joggers en hondenbezitters, met als mycologische topper het voorkomen van *Cortinarius violaceus*, de Violette gordijnzwam.

Het voorjaar van 1997 was, zoals we ons allen nog kunnen herinneren, nogal vochtig en als het dan een paar dagen aaneengesloten heeft geregend begint het te jeuken om weer paddestoelen te gaan zoeken. Na het 'Overzicht' grondig bestudeerd te hebben, en wetende dat er in het Brestbosch veel Lijsterbes groeit, had ik besloten om naar *Monilinia aucupariae* (het Lijsterbesrotkelkje), dat sinds 1967 niet meer in Nederland was gevonden, te gaan zoeken. Mijn loop en een doos en de hond gepakt, en toen naar het bos.

De goden waren mij gunstig gezind, want reeds in het eerste struweel waar ik indook was het raak: gemummificeerde lijsterbessen met daarop gesteelde bruine bekertjes. Druk tussen het strooisel wroetend om een mooie bewijscollectie te verzamelen viel mijn oog echter op iets geheel anders: dennennaalden met daarop enige prachtige geelbruine schijfjes van ± 5 mm doorsnede, met een zwarte stijve beharing van een lengte bijna gelijk aan de doorsnede van het vruchtlichaam, die niet alleen de rand versiert maar zich zelfs door het hymenium omhoog boort. Hoewel ik de naam ervan niet kende, doemde wel direct voor mijn geestesoog het beeld op van een foto (Ryman & Holmåsén, 1984) zodat er, thuisgekomen, meteen een naam aan gegeven kon worden: het was *Desmazierella acicola* (Harige knoopzwam). Ondertussen door deze gebeurtenissen behoorlijk opgewonden geraakt en verder gewandeld om nog meer van dit moois te zoeken, kwam ik in een gedeelte met voornamelijk Groveden. Hier aangeland en opnieuw mijn geluk beproevend, ijverig verder gezocht om te kijken of deze soort algemeen zou blijken onder gunstige weersomstandigheden. Ik zag dat vermoeden bevestigd, maar vond bij het verzamelen ook een paar naalden met daarop wittige schijfjes met een duidelijke witte randbehaaring. Mijn hart sloeg over, zou ik dan eindelijk in het Brestbosch *Cistella acuum* (Dennerijkelkje), gevonden hebben? Het werd inmiddels dus wel tijd om naar mijn microscoop te gaan.

Thuis aangeland direct naar boven en een coupje gemaakt van het witte schijfje. Turend door mijn oculair zag ik een schitterende massa gladde dooreengevlochten haren en een totaal ontbreken van asci. Verder kijkend, en een lichte paniek onderdrukkend, kwam ik enige basidiën tegen. Dit leek mij nu echt iets voor Nico Dam, dus snel gebeld. Al meteen kreeg ik van hem een suggestie die na verder uitsleutelen, met zijn voorlopige sleutel (pers. comm.), natuurlijk klopte. Het was een *Cyphella*, te weten *Pellidiscus pallidus*, het Medusaschijfje, alleen op een wat ongewoon substraat (Moser, 1983). Latere zoektochten naar dit zwammetje wezen uit dat het op zwart geworden dennennaalden, die nog vastzitten aan op de bodem liggende afgewaaid takken, beslist geen zeldzaam verschijnsel is, maar zelfs het meest voorkomende paddestoeltje op dit substraat in deze initiële fase van ontbinding. De soort is bij een gunstige vochtigheidsgraad zelfs het hele jaar door te vinden. Het zou aardig zijn als dit ook elders in Nederland aangetoond kon worden.

Inmiddels was het voorjaar weer verstreken en werd het juli, met nog steeds regenperiodes, zodat de hoop op een zich herstellend grondwaterpeil steeds groter werd. Dus ging ik op zoek naar mijn favoriete paddestoeltjes uit het voormalige *Dasyscyphus*-genus, op kruidenstengels en grassen langs de kant van een zandpad aan de rand van het Brestbosch. In het voorbijgaan nog enige nieuwkomers voor het gebied noterend, zoals *Marasmius curreyi* (Oranje grastaailing) en *Psilocybe phillipsii* (Schelpkaalkopje), zag mijn oog aan de basis en op de half verrotte bladschedes van het Kweekgras langs het pad enige witte

'schimmelpukjes'. Nieuwsgierig als ik ben, plukte ik toch maar een grasstengel om nader te bekijken, en tot mijn grote verbazing bleken het onder de loep behaarde schijfjes te zijn van amper 0,2 mm groot. Rap een collectie verzameld en, weer thuis, een paar paddestoeltjes onder een glaasje geplet om te zien wat er nu weer voor verrassing uit zou komen rollen. Het bleek al gauw dat het hier ging om een basidiomycete, waarvan de uitermate ruwe randbehaving, met gladde hakige spitse punten, mij direct vertelde tot welke familie het schijfje behoorde (Breitenbach & Kränzlin, 1986) en met Nico's sleutel erbij was er al gauw een naam aan te geven. Dit was weer een *Cyphella* en wel *Flagelloscypha pilatii* (Zeggezweefhaarschijfje), tot nu toe slechts bekend uit Nederland van een vondst uit Lelystad, zo bleek uit het 'Overzicht'. Dus weer een mooie aanwinst voor het Brestbosch.

Bij verdere naspeuringen werd langs dit zandpad over de lengte van 1 km op verschillende plaatsen dit zwammetje gevonden en steeds op pas afgestorven of zelfs op gedeeltelijk nog levende delen van gras, zodat ik veronderstel dat het met de zeldzaamheid wel losloopt, maar door zijn minuscule en, oppervlakkig gezien, 'schimmelachtige' uiterlijk over het hoofd gezien wordt. Ik hoop dan ook dat dit verhaal de aanzet mag zijn om eens meer naar microfungi uit te zien.

En dan de moraal van dit verhaal: wie aan *Cyphella*'s wil gaan doen kan maar beter naar Ascomyceten gaan zoeken!

Literatuur

- Arnolds, E., Kuyper, Th.W., Noordeloos, M.E. (red.). 1995. Overzicht van de Paddestoelen in Nederland. Nederlandse Mycologische Vereniging, Wijster.
- Breitenbach, J., Kränzlin, F. 1986. Pilze der Schweiz, Band 2. Nichtblätterpilze. Verlag Mykologia, Luzern.
- Moser, M. 1963. Kleine kryptogramenflora, Band I/a Höhere Phycomyceten und Ascomyceten. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, New York.
- Moser, M. 1983. Kleine kryptogramenflora, Band IIb/2. Die Röhrlinge und Blätterpilze. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, New York.
- Ryman, S., Holmåsén, I. 1984. Svampar. Interpublishing, Stockholm.

Stip Helleman, Boxmeer

Disciseda, nu ook bij Katwijk

Jalink, L.M. 1998. *Disciseda*, now also found near Katwijk. *Coolia* 41(2) 103-104.

Sinds enige tijd komt Arie van de Plas de duinen ten zuiden van Katwijk uit op zoek naar aardsterren en andere fungi. Afgelopen herfst, 15 november om precies te zijn, zijn Marijke Nauta en ik een keer met hem meegegaan. In een paar uur tijd liet Arie ons vele tientallen vindplaatsen van maar liefst zes soorten aardsterren zien. Maar op de terugweg had hij nog een verrassing voor ons in petto. Hij liet een collectie zien en had al een idee wat het was. Het was inderdaad een Kop-op-schotel en wel de Kleine kop-op-schotel *Disciseda candida*. Arie had hem gevonden in de Vriezeweide, een voormalige duinakker net ten zuiden